

FLORA AND VEGETATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-385-9-1>

VEGETATION OF THE LANDSCAPE RESERVE OF LOCAL IMPORTANCE “PRUDYSHCHANSKYI” (SUMY REGION)

РОСЛИННІСТЬ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ПРУДИЩАНСЬКИЙ» (СУМСЬКА ОБЛАСТЬ)

Vakal A. P.

*Candidate of Biological Sciences,
Associate Professor at the Department
of Biology and Biology Teaching
Methods,
Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko
Sumy, Ukraine*

Вакал А. П.

*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри біології та
методики навчання біології,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна*

Lytvynenko Yu. I.

*Candidate of Biological Sciences,
Associate Professor at the Department
of Biology and Biology Teaching
Methods,
Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko
Sumy, Ukraine*

Литвиненко Ю. І.

*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри загальної біології та
методики навчання біології,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна*

Ландшафтний заказник місцевого значення «Прудищанський», загальною площею 2538 га, знаходиться у Шосткинському районі Сумської області. Територія заказника займає частину одного із значних та збережених у природному стані лісових масивів Прудищанського лісництва Свеського лісгоспу, який розміщується на лівому березі р. Івотка. До складу заказника входить заповідне урочище «Прудищанська дача», площа якого складає 3,8 га і на території якого зберігається сосново-дубове лісове насадження віком понад 100 років [3, с. 141; 6, с. 94].

Згідно геоботанічного районування України територія ландшафтного заказника місцевого значення «Прудищанський» знаходиться в межах Чернігівсько-Новгородсiверського округу, Шосткинського району [2, с. 116].

У недалекому минулому район, до якого належить заказник, майже весь був вкритий мішаними лісами. Від них у сучасному рослинному покриві залишилися значні масиви. Територія заказника у наш час майже вся заліснена і лише в невеликих зниженнях зустрічаються поодинокі болота.

Дані про рослинність заказника зустрічаються у працях деяких авторів, але вони носили фрагментарний характер, або були представлені для суміжних територій [1, с. 28; 3, с. 142; 5, с. 727; 10, с. 403; 11, с. 23].

Проведені дослідження показали, що лісова рослинність ландшафтного заказника місцевого значення «Прудисанський» представлена здебільшого угрупованнями формації *Pineta sylvestris*. Серед соснових лісів найпоширеніші сосняки злакові, зокрема, асоціації *Pinetum calamagrostidosum (epigeioris)*, *P. polytrichosum*, *P. festucosum (rubrae)*, *P. pteridiosum (aquilini)*, *P. Pterldioso-hylocomiosum*.

Соснові бори даної території в основному мають штучне походження, а їх вік змінюється від 40 до 80 років. Іноді на невеликих площах можна ще зустріти корінні соснові ліси віком 90-100 років. Деревостан даних лісів одноярусний, монодомінантний, утворює сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.). Крім сосни у ньому місцями трапляються береза бородавчаста (*Betula pendula* Ronh.). Підлісок (зімкнення 0,1–0,2) утворюють підріст горобини звичайної (*Sorbus aucuparia* L.), кущі бузини червоної (*Sambucus racemosa* L.), малини (*Rubus idaeus* L.), кущики косяниці (*Rubus saxatilis* L.), вересу звичайного (*Calluna vulgaris* (L.) Hill).

Ярус трав'янистих рослин складається із куничника наземного (*Calamagrostis epigeios* (L.) Roth.), мітлиці тонкої (*Agrostis tennis* Sibth.), купини пахучої (*Polygonatum odoratum* (Mill.)), конвалії звичайної (*Convallaria majalis* L.), віхалки гіллястої (*Anthericum ramosum* L.), орляка звичайного (*Pteridium aquilinum* Kuhn.), щитника шартського (*Dryopteris carhusiana* (Vill) H.P.Fuchs.). На понижених ділянках зустрічаються зарості чорниці (*Vaccinium myrtillus* L.).

Значні площі у заказнику займають дубово-соснові ліси, серед яких переважають асоціації *Querceto-Pinetum coryloso (avellanae)-stellariosum (holosteaе)*, *Q.-P. pteridioso-calamagrostidosum (epigei)*, *Q.-P. pteridiosum (aquilini)*), а серед липово-дубово-соснових – *Tilieto-Querceto-Pinetum vaccinosum (myrtilli)*.

Деревостан дубово-соснових лісів переважно двоярусний. Перший ярус утворює сосна заввишки 23–25 м, середній діаметр стовбурів 30–35 см, зімкненість крон – 0,25–0,35. Другий ярус нижчий на 3–5 м, утворений дубом звичайним (*Quercus robur* L.), іноді зустрічається береза бородавчаста. У підліску домінує ліщина звичайна (*Corylus avellana* L.), бузина червона, малина, косяниця. Ярус трав'янистих

рослин (20-30%) складається із пірію повзучого (*Elytrigia repens* (L.) Nevski), купини пахучої, конвалії звичайної, чистотілу звичайного (*Chelidonium majus* L.), кропиви дводомної (*Urtica dioica* L.), собачої кропиви звичайної (*Leonurus cardiaca* L.), місцями – із орляка, щитника шартського і кущиків чорниці і бруслиниці (*Vaccinium vitis-idaea* L.).

На Сумському Поліссі острівні ялинники раніше були досить поширеними, а нині вони збереглися на не значних площах. На території заказника ялинові ліси, переважно штучного походження, представлені в основному асоціаціями *Piceetum oxalidoso (acetosellae)* та *P. athyriosum (filix-feminae)*. На невеликих ділянках зустрічаються ас. *Betuleto-Pinetum sphanosum*, а по заплавах річок трапляються *Saliceta albae*, *Alneta glutinosae*, *Populeta tremulae*. Угрупування даних лісів занесені до Зеленої книги України [4, с. 155].

Деревостан цих лісів одноярусний утворює ялина європейська (*Picea abies* (L.) Karsten). Підлісок рідкий утворений ліщиною. Ярус трав'янистих рослин складають – квасениця звичайна (*Oxalis acetosella* L.), щитники шартський і чоловічий (*Driopteris filix-mas* (L.) Schott), безщитник жіночий (*Athyrium filix-feminae* (L.) Roth), ортилія однобока (*Orthilia secunda* (L.) House), веснівка дволиста (*Majanthemum bifolium* (L.) F.W. Schmidt.), перестріч гайовий (*Melampyrum nemorosum* L.), суниця лісова (*Fragaria vesca* L.). Іноді трапляються невеликі куртини плауна колючого (*Lycopodium annotinum* L.).

Чагарникова рослинність у заплаві представлена угрупованнями *Saliceta cinereae*, *Saliceta triandrae*.

Евтрофні болота зустрічаються у закзнику на незначних площах і приурочені до знижень рельєфу. На території заказника вони представлені переважно групами формацій – *Alneta glutinosae*, *Betuleta pendulae*, *Hhragmiteta australis*, *Equiseteto (palustris)-hypneta*, *Glycerieta maximae*, *Cariceta fcutiformis*.

Серед рослин включених до Червоної книги України на території ландшафтного заказника місцевого значення «Прудисанський» виявлено 7 видів [8; 11, с. 29].

Lycopodium annotinum L. – зустрічається декілька куртин загальною площею 0,1 га з проективним покриттям 50-60%. у старому ялиновому лісі (Прудисанське лісництво, кв. 106).

Lilium martagon L. – виявлено на площі 0,05 га у старому суборі асоціація *Querceto-Pinetum pteridioso-calamagrostidosum (epigei)* (заповідне урочище «Прудисанська дача» Прудисанське лісництво, кв. 62).

Epipactis helleborine (L.) Crantz. – у старому сосново-дубовому лісі виявлено 6 рослин генеративного вікового стану (заповідне ур. «Прудисанська дача» Прудисанське лісництво, кв. 62).

Goodyera repens (L.) R. Br. – виявлено у Прудичанському лісництві, кв. 106, на площі 0,05 га з чисельністю близько 200 екземплярів у старому ялиновому лісі асоціація *Piceetum oxalidoso (acetosellae)*.

Neottia nidus-avis (L.) Rich. – зустрічається у заповідному ур. «Прудичанська дача» Прудичанського лісництва, кв. 62 – у сосново-дубовому лісі близько 30 рослин генеративного віку на площі 0,01 га.

Platanthera bifolia (L.) Rich. – у старому сосново-дубовому лісі заповідного ур. «Прудичанська дача» Прудичанського лісництва, кв. 62, виявлено 12 екземплярів генеративного вікового стану на площі 0,1 га.

Platanthera chlorantha (Cust.) Rich. – у дубово-сосновому лісі, на території ландшафтного заказника місцевого значення «Прудичанський» (Прудичанське лісництво, кв. 65), виявлено 18 екземплярів генеративного вікового стану.

На території ландшафтного заказника місцевого значення «Прудичанський» є осередком зростання 7 видів рослин, які не занесені до Червоної книги України, але є рідкісними або такими, що перебувають під загрозою зникнення на території Сумської області [6, с. 94; 7, с. 106; 9, с. 362; 11, с. 27] – *Antennaria dioica* (L.) Gaertn., *Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng. *Digitalis grandiflora* Mill., *Calla palustris* L., *Lycopodium clavatum* L., *Psephellus sumensis* (Kalen.) Greuter., *Pyrethrum corymbosum* (L.) Scop.

Література:

1. Вакал А.П., Каппенко К.К., Родінка О.С. Рослинність басейну р. Івотка у межах Ямпільського та Шосткинського районів Сумської області // Природничі науки : зб. наук. праць. Суми, Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. С. 26-37.
2. Геоботанічне районування Української РСР. Київ : Наук. думка, 1977. 303 с. (116)
3. Заповідні скарби Сумщини / Т. Л. Андрієнко та ін.; за заг. ред. Т. Л. Андрієнко. Суми: Джерело, 2001. 208 с.
4. Зелена книга України / під заг. ред. Я. П. Дідуха. Київ : Альтерпрес, 2009. 448 с.
5. Мулярчук С. О. Соснові ліси Сумського Полісся. *Укр. ботан. журн.* 1970. 27, № 6. С. 726-730.
6. Природно-заповідний фонд Сумської області: Атлас-довідник. Київ : ТОВ «Українська Картографічна Група», 2019. 96 с.
7. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання). Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с.
8. Червона книга України. Рослинний світ / за заг. ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.

9. Чорноус О.П. Флористичні знахідки на території Шосткинського геоботанічного району (Сумська область). *Укр. ботан. журн.* 2005. 62, № 3. С. 360-364.

10. Чорноус О.П. Лісова рослинність Шосткинського геоботанічного району (Сумська область). *Укр. ботан. журн.* 2006. 63, № 3. С. 401-410.

11. Vakal A., Lytvynenko Y. 2023. Rare phyto-diversity of the Ivotka river basin within the territory of Sumy region. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science* (pp. 21-37), 14 (2).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-385-9-2>

AMINOACIDS OF MEDICAGO FALCATA HERB

АМІНОКИСЛОТИ У СИРОВИНІ ЛЮЦЕРНИ ЖОВТОЇ

Grechana O. V.

*Candidate of Pharmaceutical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Pharmacognosy, Pharmacology
and Botany,
Zaporizhzhia State Medical and
Pharmaceutical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Гречана О. В.

*кандидат фармацевтичних наук,
доцент,
доцент кафедри фармакогнозії,
фармакології і ботаніки,
Запорізький державний медико-
фармацевтичний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Serbin A. G.

*Doctor of Pharmaceutical Sciences,
Professor,
Professor at the Department
of Ecology and Botany
Sumy National Agrarian University
Sumy, Ukraine*

Сербін А. Г.

*доктор фармацевтичних наук,
професор,
професор кафедри
екології і ботаніки,
Сумський національний
аграрний університет
м. Суми, Україна*

Saliy O. O.

*Candidate of Pharmaceutical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Industrial Pharmacy
Kyiv National University of Design
and Technologies
Kyiv, Ukraine*

Салій О. О.

*кандидат фармацевтичних наук,
доцент
доцент кафедри
промислової фармації,
Київський національний університет
дизайну та технологій
м. Київ, Україна*